

Klima- og miljødepartementet
Postboks 8013 Dep

0030 OSLO

Dato: **04.12.2023**
Saksnr.: **2023/71570**
Dok.nr.: **2**
Saksbehandler:
Erlend Kjærnsrød
Deres ref: **23/5569**
**innspill til natur- og
klimatemeldinger**

Innspill til nye stortingsmeldinger om klima og naturmangfold

Rogaland fylkeskommune takker for muligheten til å gi innspill til stortingsmeldinger om klima og naturmangfold. Vi var til stede og ga muntlig innspill på høringsmøtet i Bergen 27. november og oversender med dette også skriftlig innspill som utdyper det vi nevnte på høringsmøtet.

Klimautvalget 2050 viser at vi må tenke omstilling til lavutslippssamfunnet på en helhetlig måte og i alle beslutninger allerede i dag. Rogaland fylkeskommune utarbeider for tiden en regionalplan for klimaomstilling som skal sendes på høring i løpet av våren 2024. Denne planen skal dekke både utslippsreduksjoner, energiomstilling, bærekraftig arealbruk, sirkulær økonomi, klimarisiko og klimatilpasning, samt rettferdig omstilling. Alle deler av forvaltningen, både stat, fylkeskommune og kommune må fremover legge en mer helhetlig tenkning til grunn i stedet for å se hver sektor isolert. Det må samarbeides godt mellom alle forvaltningsnivåer og på tvers av sektorer.

Hensyn til kommuner og regioner med særskilt høy omstillingsrisiko

Klimaomstilling må oppleves rettferdig og ha bred tilslutning i befolkningen. Noen kommuner og regioner har helt spesielle utfordringer med en særskilt og betydelig omstillingsrisiko. En brå omstilling til lavutslippssamfunnet kan bli spesielt krevende i disse områdene. I Rogaland er om lag 30 prosent av sysselsettingen tilknyttet petroleumsnæringen. Verdiskapingseffekten fra næringen i fylket ble av Menon i 2019 beregnet til nærmere 300 milliarder kroner, og dette tallet er trolig enda høyere i dag. De direkte og indirekte skatteeffektene av petroleumssektoren utgjør fra 20 til over 40 prosent av de frie inntektene til de 10 kommunene som i størst grad påvirkes av petroleumsøkonomien.

For å få fart på klimaomstillingen i hele landet er det avgjørende at sysselsetting og jobbskaping opprettholdes når petroleumsaktiviteten faller. For eksempel bør det statlige virkemiddelapparatet ha ekstra oppmerksomhet på de delene av landet der petroleumssektoren i dag er særlig viktig. Det vil trolig være krevende å oppnå aksept for omstillingsbehov hos en befolkning som er så vidt avhengig av inntektene til en næring som må reduseres i overgangen til lavutslippssamfunnet. For å lykkes med omstillingen må det sikres at det foreligger alternative inntektskilder for den enkelte og samfunnet. En lang periode med høy aktivitet i petroleumsnæringen vil på sikt kunne

føre til en bråere omstilling enn nødvendig i Rogaland når petroleumsaktiviteten først avtar. Det kan bli mer krevende enn en mer gradvis omstilling.

Fylkeskommunene bør få i oppdrag å lage regionale planer for klima og natur

I de kommende stortingsmeldingene om klima og natur bør regjeringen bruke fylkeskommunenes rolle mer aktivt både i arbeidet med klimaomstilling og med å ta vare på naturen. Fylkeskommunen har en viktig rolle som koordinerende og samlende aktør i fylket.

Både klima og natur trenger koordinering, samordning, gode medvirkningsprosesser og forankring hos ulike samfunnsaktører. Regionale planer er et godt egnet virkemiddel for å få til akkurat dette. Fylkeskommunene er i en unik posisjon til å tenke på tvers, involvere bredt og gi retning til samfunnsutviklingen som er tilpasset lokale og regionale forhold. Fylkeskommunene kan se problemstillinger i et større perspektiv enn kommunene, men samtidig mer tilpasset lokale forhold enn det staten vil klare. Her ligger det et uutnyttet potensial som regjeringen bør gripe.

For å sikre at vi som nasjon til sammen bevarer tilstrekkelig representativ og variert natur i henhold til Montréal-avtalen trengs det en viss grad av statlig samordning. Samtidig er det behov for folkelig aksept og god lokal medvirkning og involvering som vil være vanskelig å få til med statlige planer. Her kan fylkeskommunale prosesser og planer spille en avgjørende rolle. Én måte å følge opp naturavtalen på kunne være at staten påla alle fylkeskommuner å utarbeide regionalplaner for naturmangfold innen en viss frist, for eksempel etter modell av de regionale vannforvaltningsplanene. En sentral godkjenning av planene vil kunne sikre at summen av regionale planer oppfyller det ansvaret vi som nasjon har påtatt oss.

Ulike deler av landet vil ha ulike forutsetninger for å kunne bidra til den bevaringen av natur som trengs. Det gjelder både med tanke på hva slags naturtyper og økosystemer ulike kommuner har, og hva slags kapasitet og kompetanse kommunene har til å sørge for tilstrekkelig bevaring av viktig natur. For å følge opp Montréal-avtalen på en god måte trengs det tydeligere statlige føringer for hvordan Norge skal implementere avtalen i praksis og veiledning om hvordan kommuner og fylkeskommuner konkret skal følge dette opp. I saker der fylkeskommunene har faglig velbegrunnede innsigelser i saker om natur og arealbruk der kommunenes planer vil øke tapet av natur, bør staten støtte fylkeskommunene.

Strammere arealbruk

Arealpolitikk og arealbruk er sentralt for å løse både klimakrisen og naturkrisen. Fundamentet for en samfunnsutvikling som tar mer vare på naturen må være et fylldig og dekkende naturregnskap. Det er viktig å få på plass en nasjonal standard for naturregnskap, så arealendringer kan kvantifiseres og ansvaret for naturtapet kan fordeles. Flere fylkeskommuner, herunder Rogaland, jobber nå med arealregnskap etter den såkalte Agder-modellen, og dette arbeidet kan det bygges videre på for å få til felles løsninger for alle kommuner og fylkeskommuner.

Det er viktig å ikke sløse med arealene og naturområder, og vi må bli mer arealeffektive, slik at ny utbygging/utvikling i all hovedsak skjer innenfor definerte sentrum/tettsteder. På denne måten kan vi begrense inngrep i naturen, og samtidig

legge til rette for bedre og mer attraktive byer og tettsteder. Arealplanleggingen må være langsiktig. Vi bør tenke på hvor vi vil være om 30, 50 eller 100 år, og aktivt planlegge etter det og legge til rette for den utviklingen.

Vi må bli nøyere med hvilke prioriteringer vi gjør innen arealplanleggingen. Ulike arealbruksformål bør prioriteres etter hvilken verdi de har for samfunnet. De formålene som tjener fellesskapet og kommer samfunnet til gode, bør prioriteres høyest. Dette bør også medføre at noen formål blir prioritert vekk. Rogaland fylkeskommune har laget en egen regionalplan for grønn industri som krever både mye kraft og mye areal. Dette vil kunne bidra til en mer koordinert utbygging av denne typen virksomheter som sparer både natur og fremmer effektiv utnyttelse av elektrisk kraft og nettkapasitet. Tilsvarende typer planer kan være aktuelle å lage også for andre fylkeskommuner.

Klimautvalget 2050 anbefaler at det bør innføres et system der den som nyter godt av å bygge ned natur, skal betale for det. Selv om det kan være utfordrende å for eksempel finne en riktig prissetting for ulike typer natur, blir terskelen for nedbygging altfor lav når det i dag er bortimot gratis å bygge ned natur. Regjeringen bør nøye vurdere nærmere hvordan Klimautvalgets anbefalinger på dette punktet kan følges opp på en egnet måte.

Sterkere statlig finansiering av kommunesektorens merkostnader

For å sikre legitimitet og opplevelsen av rettferdig omstilling må staten dekke kommuners og fylkeskommuners ekstrakostnader ved overgang til lav- og nullutslipp. Dette gjelder særlig i overgangsfasen frem til klimavennlige løsninger reelt sett er fullt ut konkurransedyktige med fossile løsninger. Merkostnadene er størst hos de som omstiller seg først. De økonomiske rammene til kommuner og fylkeskommuner må reflektere nettopp dette. For eksempel, dersom merkostnader ved en elektrisk hurtigbåt må dekkes inn ved å kutte i rutetilbudet til den samme hurtigbåten, vil det skape motstand hos de som mister båttilbudet sitt og en opplevelse av at de ikke regnes med i omstillingsarbeidet. Det vil kunne oppleves som urettferdig. I verste fall kan det føre til økt motvilje mot klimaomstilling som sådan hvis nye klimakrav fører til kraftig svekkelse av kvaliteten på tjenestetilbudet til innbyggerne. Dersom staten i stedet sørger for tilstrekkelig finansiering av null- og lavutslippsløsninger i overgangsfasen, vil det kunne gi økt omstillingsvilje fordi innbyggerne ser at kvaliteten på tjenestene kan opprettholdes samtidig som man tar bedre vare på klima og natur. Det kan skape optimisme og et ønske om å delta aktivt i klimaarbeidet fordi man opplever at rettferdig omstilling reelt sett er mulig.

Styrke kommunenes og fylkeskommunenes rolle

Klimameldingen bør prioritere å følge opp Klimautvalgets anbefaling om å tydeliggjøre og styrke kommunenes og fylkeskommunenes rolle og ansvar i klimaomstillingen (kap. 18.2 og 19.2 i NOU-en). Utvalget presiserer at kommunene må gis tilstrekkelige ressurser til å levere på oppgaven. Samtidig løfter utvalget forslaget om at arbeid med klimaomstilling bør være en lovpålagt oppgave for kommunesektoren, slik at omstillingsarbeidet får et løft.

Vårt inntrykk fra dialogen med Rogalands kommuner, er at det er store forskjeller mellom kommunene i hvor godt rustet de er for å drive med klimaomstilling. Brorparten av kommunene, særlig mindre kommuner, mangler ofte både kapasitet og

kompetanse, og klarer derfor ikke å iverksette tilstrekkelig klimaarbeid. Nye statlige klimamål, retningslinjer, føringer og krav hjelper lite for de kommunene som ikke har kapasitet til å følge opp klimaarbeidet allerede i dag. Det er kommunene som er «fotsoldatene» i klimaomstillingen, og de trenger skikkelig utrustning! Fylkeskommunen kan spille en viktig rolle i å løfte felles kompetanse innen klima og naturmangfold for kommunene, og fasilitere felles løsninger mellom kommuner, næringsliv og frivillighet. Mange kommuner er også representert i for eksempel styret i virksomheter som er viktige i klimaomstilling, som havner, renovasjon osv. Denne rollen bør også utnyttes av kommunene på veien mot lavutslippssamfunnet.

Kommunesektoren kan også spille en rolle med internasjonalt samarbeid for klima og natur. Rogaland fylkeskommune har erfaring med felles politikkutvikling på klima og natur i Nordsjøområdet i over tretti år gjennom Nordsjøkommisjonen og North Sea Basin-initiativet. Internasjonalt samarbeid innen klima og natur handler om gjennomføring, ikke ny politikkutvikling. Gjennomføring handler om ny kunnskap, innovasjon, konflikthåndtering og samhold. Det er viktig å bygge opp kompetanse og kapasitet for internasjonalt samarbeid i forskningen, kommunesektoren og i frivillighet.

Hilsen
Christine Haver
avdelingssjef

Erlend Kjærnsrød
rådgiver

Kopi til:

Vedlegg:

Dette dokumentet er godkjent elektronisk. Oppgi vårt saksnr. når du svarer på brevet.